Број 214. У Новом Саду, у среду 28. септембра 1905. Година XL.

„Застава“ излази сваки дан два пута, а недељом, празницом и данима иза недеље и празника једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље на један месец 2 кр. 40 пот. за четврт године 7 круна. Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 2 кр. 98 пот. на четврт године 8 круна 75 пот.
За остале земље на четврт године 20 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне а за стране земље годишње 6 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање „Рада“ деоничарског друштва у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јована Т. Чавића,

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура.

Чек-конто 12008.

Шта сад да радимо?

III.

Оно што је закључила хрватска опозиција то је и наш програм Програм српске народне радикалне странке тражи ово:

„При измени основних закона да се постигне што већа самосталност круне св. Стевана према Аустрији, као и шира самоуправа и самосталнији државно правни положај Хрватске и Славоније према Угарској... Да се промену финансијски односи Хрватске и Славоније према Угарској. — Нарочито да се захтева финансијска независност у свима гранама“.

„У питању утеловљења Далмације са краљевинама Хрватском и Славонијом заступаће српска народна радикална странка програм српске народне странке у Далмацији од 1 августа 1903. године. По томе је српска народна странка у Далмацији из народносних начела за утеловљење, али из политичких разлога неће тражити то, докле у краљевинама Хрватској и Славонији не промену: сустав и прилике“.

Из овога се јасно види, да у нашем програму има свега онога, што је тражила хрватска опозиција Наглашена је јасно самосталност Угарске према Аустрији, као и бољи државоправни положај Хрватске и Славоније према Угарској. У погледу утеловљења Далмације тражи се прво, да се у Хрватској и Славонији успоставе прилике, које омогућавају слободан и човечан живот држављанима, па тек онда да дође утеловљење Хрватска и Славонија кад тражи утеловљење Далмације, не сме да буде сама у положају, као слугиног слуге — слуга.

Ми нарочито истичемо ово зато, да се види, како смо све ово одавна тражили. И да нам се не може казати, како ми ваљда тек сад, из неких рачуна, усвајамо програм хрватске опозиције.

Но исто тако не излазимо ми на среду са нашим народним захтевима тек сад. Пребачено нам је од стране Мађара, као да ми хоћемо да злоупотребимо њихов садањи тежак положај, те излазимо на среду са разним захтевима према њима

Др. Славко Милетић је на збору у Карлову дотакао то питање. И изнео, да нам се с правом не може то никако пребацити. Нисмо ми никад били пристали на данашњу шовинистичку политику Мађара, нити смо се задовољили са данашњим стањем. Да смо то радили, онда би било ружно од нас, да смо употребили тежак положај Мађара, па да у том часу изађемо пред њих са неким новим захтевима. Али ми то не радимо.

Ми тражимо и данас само оно, што смо тражили пре. А не може нико искати од нас, да ма кад и ма којом приликом одречемо се наших права.

Заиста је тако. И то исто што важи за Мађаре важи и за Хрвате. Ми смо увек тражили уз права отаџбине и наша права И тражили праведан споразум и са Мађарима и са Хрватима Тај праведан споразум тражимо и данас, али никако по цену нашег народног бића. Да народ може опстати, потребно је да се развија. Ко не иде напред, остаје натраг. А да се народ може развијати, потребно је, да му се призна његово име, вера, језик, писмо А да се развија језик и писмо, треба да му је то ујамчено не само у школама него и у званим, треба у администрацији итд. да нађе израва свога. Ми смо у ранијим чланцима опширно обележили, зашто тражимо и морамо тражити, да се при преговорима који се воде између мађарске и хрватске опозиције не пређе преко нас и наших права. Каже се: није се могла створити заједничка радња, јер су Хрвати хтели заједничку радњу оних, који су заступљени у сабору. Лепо! Али кад су хтели и са српском опозицијом из Хрватске и Славоније, онда су могли наћи другу основу.

Па шта сад? Спомиње се нека успоредна акција српске и хрватске опозиције.

Ја ту засебну, па ма и успоредну акцију не разумем Т. ј. не разумем какве би могла донети користи? И не разумем, какав би имала вид? И зар би Мађари преговарали и са хрватском опозицијом и с нами? Како би то било могуће и како би то изгледало? И не разумем зашто да та акција не буде с Хрватима заједничка него успоредна (паралелна)?

Српска опозиција из Хрватске и Славоније састаће се са српском опозицијом из Далмације. Колико ја познајем положај, држим, да ће се та опозиција без многих речи споразумети. Пристаће на оне основе, које је поставила хрватска опозиција. Само ће увући у то и народно питање. Тражиће и мора тражити да се при одређивању нове основе за Хрватску и Славонију осигура наше народно биће

„Н. Србобран“ уверава, да против тога у н челу неће бити хрватска опозиција. То вас необично радује. И ако је тако, све ће се друго још поправити. Српска опозиција може хрватском одбору, који је одређен за преговоре, изнети српско становиште Пристаје ли начелно на то, онда је ствар свршена. И може да буде само двоје:

Може да буде, да одбор хрватске опозиције води ту ствар према Мађарима и у наше име. А може да буде, да се сазове нова заједничка конференција хрватских и српских заступника. Тим пре што ће искрснути многе појединости, које прва конференција није утаначила И онда може та конференција да изабере и неколико Срба у одбор, који води преговоре с Мађарима.

Овај је пут праведнији, бољи. Свакојако је и одвише мучно, кад сами Хрвати воде преговоре и у име Срба. Кад би се хрватски одбор ма и у току преговора допунио са Србима, онда би то и Мађарима морало бити мило, јер би имали јаче гаранције и јачег ослонца.

То би тако морало бити и тако ће по свој прилици и бити, ако све странке мисле искрено А у то нико нити може, нити има права сумњати.

J. T.

Нови велики жупан у Загребу.

II.

„Слатки Буде“ службовао је као поджупан и у Сријему, у Руми и тамо се исказао као прави стеклиш. У бившој поджупанији румској није било човјека, ни сељака, ни интелигенције кога није он по цепу осјетљиво ошинуо, оглобио, те је у сваком селу, не само у општини него у сваком селу устројио и напунио убошку закладу. Да је Хедервари знао за те богате убошке благајне сријемске, он би преклане и њих испразнио, кад је све благајне свих заклада очистио.

„Слатки Буде“ је у бившој поджупанији румској на темељу школског закона

ПОДЛИСТАК.

УСАМЉЕНА.

— А. Куприн. —

Пред подне беше јака врућина, да су се путници из првог и другог разреда успели на палубу. Ма да је ветар мировао, целу површину реке покривали су лаки таласи, на којима су се сунчани зраци несносно преламали и засењивали очи; као да безбројне сребрне куглице играју на води. Само на песковитим прудовима, тамо, где се дугачак језик земље увукао у реку, вода је мировала. На небу ни облачка, али на прашњавом видокругу, право над крајем далеке, угасито плаве крецаве шуме, видео се овде-онде понеки танак бео облачак, светлуцав као растопљена руда. За лађом је остајао црн и прљав дим, што је излазио из чађавог димњака.

И Покромзев са својом женом успео се на палубу. Ни мало их није бунило много страних путника; баш зато су још већма осећали, да припадају једно другоме. Три је месеца од како су се узели — време после кога млади парови воле да иду у позориште, на концерте и игранке; тамо се изгубе у маси разних људи и живље осећају међу собом блискост, на што су се већ навикли у меденим недељама. Само су кадикад проговорили кратке опаске, смешили се и дуго гледали једно друго. Обоје су осећали оно пуно и слатко блаженство што нам пружа путовање удружено са младошћу и безбрижном задовољном љубављу.

Пут баш није пружао особите разноликости, али ово није било досадно Вери Лвовној, нити је умарало, јер јој је срећна душа гледала свет кроз ружичасти вео. Све јој је било мило и драго: »наша« лађа — необично брза и чиста лађа! — »Наш« капетан: дебео снажан човек у платнену оделу, са увоштеном капом од платна, црвена лица, модра носа и давно промукла гласа, од многе вике и пића; »наш« крманош, снажан сељак, црне браде. Наслоњена на мрежу од жица, Вера Лвовна гледала је са уживањем, како точак од лађе мути игру таласа, а уздах машине звони у ушима као мелодија какве игре а с овим се меша шуштање воде под точковима и звека тањира у ручаоници.

Врућина је полако попуштала. Ћарлијао је лак ветрић. Сунце је утонуло у растопљено златно море пурпурних пламенова, а цео видокруг пливао је у прашњавој руменој светлости. Полагано нестало је и тога, а онде где је сунце зашло, остаде само још узана бледорумена пруга.

На лађи запалише електричне сијалице и светиљке за јављање Вода је била светлија него небо, и није више шуштала. Месец је високо одскочио и побледео Ваздух се расхладио а Покромзев је опазио, да му жена јаче навлачи мараму на рамена; сагнуо се к њој и запита је:

— Да ли ти је зима, птичице моја? Да ли да идемо у кабину?

Вера Лвовна подиже главу и гледаше свога господара. Лице мужевљево било је блеђе него обично, али су му очи биле необично нежне.

— Не драги мој, не узнемирујсе због мене... Мени је врло добро.

Није јој било зима, али је осећала ону тешку грозу, што обузима нервозне људе на месечини. Одједном је осетила несаломљиву жељу, да се приљуби уз мужа, да сакрије своју главу на широке груди најмилијега човека...

Муж као да погоди ову лаку жељу, заогрну је половином свога огртача. Заћутали су обоје и чврсто приљубљени једно уз друго чинили су чаробну силуету.

Ваздух је био хладан, али је огртач био топао; а Вера Лвовна, приљубљена уз љубљеног мужа, још је јаче осећала блаженство.

од 1874. све српске школе великом брзином, преко ноћ насилничким начином у комуналне школе претворио. Ниједан стеклиш не би то боље и брже умио провести. Кад је пала Плевна приредила је српска омладина недужне демонстрације, о свјетлење, али је „Слатки Буде“ гонио све Србе који су ма каквим знаком своју радост ради пада Плевне исказали Он је сам издавао неке неумјестне наредбе само да може Србе ради прекршаја истих глобити. Он је тамо био живи благајнички дневник богатих убошких заклада.

Он се као велики жупан лички дао бирати и на српски народни црквени сабор у Карловцима, али је и ту држао с онима, који на ручкове бесплатно зову. У Сријемским Карловцима одлазио је патријарху на ручак а у Загребу иде надбискупу Посиловићу.

То код њега значи вољети и Српство и Хртатство. Али њега неће ни Српство ни Хрватство. Нема јаднијег створења од онога, који се трпа час у један, час у други народ а тај ни један ни други народ не признаје га за свога.

Кажу да је „Слатки Буде“ велики говорник. Ми га нисмо никад чули да је што говорио ни у српском народном црквеном сабору у Карловцима, нити у земаљском сабору у Загребу а имао је прилике да покаже своју речитост, свој говорнички таленат. Он зна само каквог претпостављеног свечано дочекати и поздравити свечаним говором, ласкати и мазати му, на банкету кићено, мирисно, одушевљено и заносно наздравити али на сабору о каквој важној законској основи говорити то он не зна.

Јесте, ипак је једаред говорио. Кад је год. 1886. предложено сабору основа закона о реорганизацији управе, мјесто бивших поджупанија уведење садањих жупанија, жупанијских скупштина и управних одбора, онда су морали на Куеновy заповед сви велики жупани говорити па и он је рекао нешто али није било вешто. Није ништа начелно говорио, јер он то не зна и напослетку молио је сабор да му опрости што не умије дуго говорити, јер је у том погледу новајлија. Сад је остарио па још никад није говорио.

Он у општинама говори свашта, али данас ни сељаци не верују свашта ни великом свом жупану, јер знају да велика господа велико лажу. Напослетку мислио би човјек да је он бар какав особити управни чиновник. Године 1903. у његовој тридесет деветој години службовања видело се какав је он политички чиновник кад није умио да спријечи крвопролиће у Запрешићу а имао је доста времена да то учини, али није знао како, и шта треба да одреди и уради На краљев рођендан год. 1902. извјесио је главар жељезничке постаје и Запрешићу мађарску заставу. Запрешићани одавно на гласу чувари хрватске заставе не допустише да се поред хрватске заставе још и мађарска вије, скинуше мађарску заставу али на притужбу главара постаје и на одредбу котарске области дођоше оружници па успоставише застану. Том приликом паде мртав један Запрешићанин од оружничке пуш е.

Године 1903 видели су Запрешићани да ће исти главар постаје на тај дан опет мађарску заставу извјесити те се договорише да ће је опет скинути. 17. августа телеграфирала је сва интелигенција из Запрошића, њих двадесет и два, трипут на владу и молила да не дозволи да се мађарска застава на колодвору извјеси, јер ће опет бити мртвих глава. Молили су живо и очајно јер се сељаци не даду од намјере од ратити. Влада је брз јаве одступила у управи одгојеном, остарелом, вјештом и опробаном, високом чиновнику великом жупану на уредовање као што и мора. Но тај вјешти чиновник није послао у Запрешић ни предстојника ни пристава него акцесисту с оружници. Резултат је био да су оружници опет пуцали, опет убили три Запрешићанина. Помислите тога високога опробаног вјештог чиновника, он шаље акцесисту међу узбуњену свјетину. Та требали су отићи и велики жупан и предстојник и пристав и сва три вјећбеника па да је он употребио сав свој говорнички дар, па да је народу разложио и доказао те да га умирио, али он то није знао ни умио. Ето какав је он управни чиновник био Ради тога случаја пресео је онај дан бакет свима код бана грофа Пејачевића. Пресела им војничка музика при банкету на Марковом тргу пред банским дворима. Пресело је и „Слатком Буди“ на банкету, јер су сви увидели, па и он сам да је свему том Буде крив Ради тога, ради неспособности морао је Буде у мировину а мислио је сиромах да ће на темељу лаворика стечених при изборима у Лици бити до смрти велики жупан загребачки.

Од увек је он био површан, није се никад ни у шта заљубио, ни задубио, ни намучио. Њега су у младости размазили Трнски, Мажуранић и други обзораши. Он је сваког од њих звао поочимом а они њега посинком синовцем. Имајући тако протекцију обзораша, који су тада били на влади, није он дуго био потчињени чиновник него су га одмах они начинили шефом. Њега је Мажуранић 1875. при устројству поджупанија именовао поджупаном и послао га у Сријем међу Србе да их гњави и посинак је савјесно своју улогу вршио. Ал зато је посинку преклане у његовој четрдесетој години службовања пасирало да није знао општинску благајну шконтрирати Он је свагда у једној општини нашао више а у другој мање новца него по благајничким дневницима. Општински благајници му се само подмукло смијешише и кад оде, онда очитаваху и под смјеху изврга̑ваху. Он није знао општине инспицирати. Кад пита општинске биљежнике зашто то тако, ови му одговарају „по закону“ а Буде после не пита по којем. Он није знао војничке агенде па вели „ко ће то све.“ — Он није знао ништа о задружним диобама, ништа о земљиштним заједницама и комасацијама А листине сумњиваца, кажњеника и оптужених општинских чиновника то су његова мудростованија То се тврдило не далеко од његове канцеларије на Марковом тргу. Неки шаљивчина брат Хрват рече: Цијело његово службовање од четрдесет година, то је шућ муђ па проли. Али није тако јер је он својим службовањем као стеклиш српском народу много нашкодио

Нови велики жупан Фодроци вољда неће таки бити.

Криза.

Сабор.

Саборница је јуче дупком била пуна, још пре но што се седница отпочела. Само међу седиштима либералне странке било их је доста празни Пре но што је предсједник отворио седницу приступио му је управитељ спомоћног звања у министарству спољних послова Адолф Казар и предао му је једно писмо Фејерваријево, којем је прикључено било и краљево ручно писмо. Јушт је одмах знао на чему се ради, те је призвао вође опозиционих странака и саветовао се с њима. Одмах се по саборници муњевитом брзином разнео глас, да влада неће доћи и да ће сабор бити одгођен.

Посред те узрујаности Јушт је отворио седницу. Свеминистарске фотеље биле су празне. Јушт је прочитао краљево писмо, којим се поново сазива сабор, који је био одгођен 15. септембра. Кад је тајник Никола Зборажи прочитао то писмо, са левице се зачу глас: „Зар Виктор Мандола није потписан на њему?“ То је изазвало општи смеј. Јушт изјављује даље, како му је Адолф Казар донео једно писмо од министра предсједника. Тада се зачуше са левице гласови: „Дакле сад преко слугу поручују нам.“ Тајник Зборажи узео је писмо Фејерварија, уз које је било прикључено и краљево писмо. „Батине њима. Тако, је батине!“ Са тим речима пропраћа Бела Барабаш читање писма. „Да видимо батину!“ примећује гроф Тодор Бађањи.

Предсједник опомиње на ред а Зборажи звонким гласом чита краљево писмо. У њему се вели, да се политичко стање још није толико расплело, да се може нова влада образовати, с тога се сабор одгађа до 19. децембра по римском календару.

Кад је прочитан завршетак краљевог писма, у којем као обично стоји: „Према којима смо у осталом стално наклоњени са нашом краљевском милости“, зачу се са левице: „Нека задржи за себе.“ Одмах за тим из опозиционих редова почеше одјекивати бурни узвици: Нечувен нитковлук, свињарија, где су те кукавице?!

Посред те галаме устаје гроф Ђула Андраши узима реч и настаје дубока тишина. Са кратким укором, ал врло опширно разложено износи резолуцију, коју је саставио, а коју је пре тога усвојио управни одбор коалиције.

О разлагању у резолуцији споменули смо јуче у кратко, а закључак њен гласи:

Посланичка кућа изриче, да се ограђује против данашње владе, која се не слаже са обликом парламентарне владавине, какав одређује III. зак. чл од 1848. год. и какав је био до сада у непрекидној пракси.

У исто доба, када с болом у срцу узима на знање највиши отпис његовог величанства којим се сабор одгађа, и ради објаве овога отписа, када одлучује да га пошаље горњем дому, свечано протестује против одгађања сабора сад пред одређивањем прорачуна јер тај поступак потпуно искључује утецај парламента на владавину и практичну употребу правне одговорности владе, коју је и сама влада признала за обвезну; најзад тај поступак онемогућава, да се већ поднешени предлог о стављању владе под оптужбу расправља и усвоји.

Посебно само за то не истичемо ту чињеницу, која је у уставним приликама оз-

---

С десне стране појавиле су се неодређене кружне линије високог брега а на врху стојаше лако озидан павиљон. — Павиљон беше осветљен, а људи се у њему ужурбали.

— Гле, Волоћа, како је леп! — рече Вера Лвовна. Као да је цео од чипака оплетен. Како би добро било ту живети...

— Ја сам цело једно лето овде провео — рече Покромзев.

— Истина? Зацело је господско имање?

— Кнеза Ширкова. Врло су богати људи...

Жена му није видела лица, али је осетила, да је лако засукао бркове, а и по гласу могао се осетити осмејак.

— Када си био овде? О томе ниси никад говорио... Какви су људи ти кнежеви?

— Какви су људи?... Шта да ти кажем о њима?... Нису ни добри ни зли... Једна весела компанија...

Заћутао је, а осмејак још му остаде на лицу. Вера Лвовна рече:

— Смејеш се... Зацело си се сетио нечега занимљивог.

— О не... Ништа... или бар ништа занимљиво — одговори Покромзев и јаче загрли своју жену. Таке ситне лудорије... не вреди их ни спомињати.

Вера Лвовна не хтеде га више питати, али је Покромзев и сам говорио. Волео је да му и жена зна, у каквом је одличном друштву био. — Ширковљеви седели су лети на своме имању као енглески лордови. Истина Покромзев је код њих био само васпитач, али је имао начина, па је извојевао себи, да су га сматрали за себи равнога. Лето је пролазило необично брзо и весело: у тенису, пикнику, у позоришним представама, шетњи и јахању..... У подне су долазили у фраку са белом окоратницом Речју: највећа етикета била је спојена са неусиљеном веселошћу, а ради промене сасвим је пријатно моћи провести и једно овако лето.

Вера Лвовна слушала га је не прекидајући га, а осећала је уједно нешто слично љубомори.

Болело ју је, што је и једна срећна успомена могла остати њеном господару, коју не би бацила у заборав садашња заједничка срећа њихова.

Наједаред нестаде павиљона иза једне окуке. Вера је ћутала, али је Покромзева обузело сећање, те је даље говорио:

— Наравно и забављали смо се, без тога не може човек бити на селу. Почевши од старог кнеза па до жутокљуних гимназиста, сви су се удварали.

— А ти? И ти.... си се којој удварао? — запита ће га Вера Лвовна, неприродно мирним гласом.

(Свршиће се.)

биљна повреда устава, да је краљевско писмо, којим се одгађа сабор потписала влада, која не стоји више под политичком одговорношћу, како се захвалила — јер се Фејерваријева влада још пре тога извукла испод начела политичке одговорности и по томе њен потпис, све и да се није захвалила не би зајемчавао оправдан политички утецај парламента.

Посланичка кућа изриче даље, да остаје при својим одлукама донешеним 21. јуна и 15. септембра и одобрава поступак оних муниципија, које су остале при својим законитим одлукама и онда, када им је исте ова противуставна влада уништила.

У својој тешкој бризи посланичка кућа се узда, да ће краљ отпустити своје рђаве саветнике, да ће наћи уместан начин за уставни расплет и да ће наименовати владу, која ће имати поверење саборске већине; али с друге стране чврсто верује и то, да ако ово не наступи и ако се продужи ова борба против народа, да ће народ стојећи на чврстој подлози закона знати одбранити свој многостолетни устав и очувати неповређене тековине славне прошлости за будући нараштај.

Кад је Андраши завршио свој говор настало је бурно урнебесно клицање и председник је на неколико минути одгодио седницу, а сви опозициони посланици похитали су да честитају Андрашију.

Кад је председник седницу опет отворио, узума реч Тиса. Изнео је како се после прочитања краљева писма не може по саборском пословнику више расправљати. (Бурно негодовање.) Тиса уз изјаву излази из саборнице са члановима либералне странке, од којих само двојица остају у саборници Петар Михаљи и Карло Најсидлер.

Председник Јушт истиче, како и не сматра да је Тиса што говорио о пословнику, јер о томе није ништа ни говорио и даје реч социјалисту Вилмошу Мезефију. Овај предлаже да сабор не узме на знање то одгађање, већ да остане на окупу те и даље ради. Нека дођу бајонети, они ће бар здерати онај вео, под којим се под лажном маском законитости непрестано гази закон и газе заклетве. — Председник опомиње Мезефија да се умери и на неприкосновеност круне. Мезефи одвраћа: Она је само онда света и неприкосновена, кад се њени саветници могу повући на одговор, али он их сад узалуд тражи.

Апоњи доказује неумесност Тисиног разлагања и да сабор може расправљати и по узимању на знање краљевог писма.

Сабор за тим једногласно усваја предлог грофа Андрашија. Тиме је председник седницу закључио.

Вести из места и са стране.

Годишња посмртница Антуна Фабриса.

У суботу 1. (14.) октобра навршиће се година дана од смрти великога Србина, неустрашима поборника приморског Српства, Антуна Фабриса. Срби Дубровчани одржаће му помен у недељу 2. (15,) октобра и том ће приликом положити венац на гроб овога честитог и ретког Србина. — Слава Антуну Фабрису!

Погреб тела генерала Кондратенка.

Јавило смо већ, да је тело јуначког генерала Кондратенка, који је пао при одбрани Порт Артура, пренешено у Петроград. Сви руски листови врло топло пишу о покојном генералу, истичући његову војничку храброст. „У последњем рату — пишу листови — избила је на површину неспособност многих људи, који су се били успели до на врхунац, показала се чак и покваренost, несавесност њихова и ти су људи до данас некажњени, мада су укаљали име Русије. У таким жалосним приликама тим се више истиче Кондратенково истинско јунаштво и неокаљано домољубље.“ Погреб је извршен уз огромно саучешће и велике војничке почасти. Мртво тело генерала Кондратенка дочекали су на жељезничкој станици велики кнезови Владимир, Петар Николајевић и Сергије Николајевић. Даље удовица генерала Трепова, врло многи часници, који су учествовали у одбрани Порт-Артура, велики део генерал-штаба и поглавице петроградских војничких и грађанских власти. Пошто су на ковчег му положили венце, есветили су га и поставили на осовине једнога топа. По томе се крене спровод уз пратњу силне војске и питомаца војничких школа пут манастира Александра Невског. У манастиру дочекао је спровод митрополит Антоније, који је са многим свештеницима одржао опело. После опела држао је митрополит беседу, у којој је оцртао покојникове врлине. Цео спровод пратиле су непрегледне гомиле света.

Судар на београдској железничкој станици.

„Одјек“ пише: „Брзи мађарски воз, који је требао да приспе синоћ у 10·38 сахати у Београд, сударио се на београдској станици за маневрисање и теретне вагоне са 8 празних вагона, који су непажњом чиновника заборављени на колоседу, којим је брзи воз требао да прође. Судар је био тако јак, да је машина од брзог воза размрскала у парампаче, два вагона, а трећи сплоштила сав као лист и усправила га дупке, те је у ноћи изгледао као какав огроман храст. Четврти вагон био је укочен, а пети и остали за њим откину се услед потреса и у највећем трку пројуре колоседом ка станици. Ударивши на гвоздени бранник пред станицом размрскају га и извију као да је од трске. Први вагон је изломљен скоро сав, а остали су повређени.. На мађарском возу је само машина оштећена и није се могла даље кренути. Воз је за тим узела српска машина и довукла га на станицу. Од путника нико није повређен. Свега је један путник лако повређен по нози од куфера и један од поштара мађарских. Железничка управа одмах је повела истрагу поводом овога догађаја. Штета износи око 100 хиљада динара.“

Побуна међу индијанским племенима.

Из Лондона јављају: Међу Индијанцима ти народом Бенгалаца, услед поговарања да ће се те покрајине поделити, растурене су у народ објаве које осуђују ужасно Енглезе, и то мало чудним језиком: Ми немамо краља. Ако ми имамо краља, онда не треба да живимо у такој беди и невољи. Ми смо учинили погрешку, кад смо из једнога грозног, бездушног, варљивог и лажљивог народа наименовали себи краља... Ми хоћемо да видимо, да ли ми то не можемо преиначити. Нашим новцем се гоје, нашу крв пију — зашто онда да смо им ми поданици? Ти свињски синови су, пошто су Хинде и Мухамеданце нашли уједињене, узели себи у задатак, да их заваде, тиме што су звања која су пре Хиндима попуњена била, попунили су сада са Мухамеданцима само да се изазову немире.... Браћо, Хинди и Мухамеданци, та вражија раса је дошла преко седам мора и тринаест река и обешчашћава нашу мајку домовину. Зашто не дохватимо топузе и одбранимо част наше мајке домовине? — Ето како лукаву Енглеску „неизображен“ народ добро провиди и на свој начин, оцењује њен „просветни“ рад.

Уцењен конзул.

„Трговинском Гласнику“ јављају из Битоља, да је тамошњи енглески конзул добио у прошлу недељу једно запечаћено писмо на врло мистериозан начин. Писмо је нашао у кући на столу а нико му не зна казати откуд је дошло — просто као из неба да је пало. — Печат на писму преставља мртвачку главу. Кад је конзул са дрхћућом руком отворио писмо, запрепастио се од чуда — и ако је Енглез — јер у том писму му се прети смрћу, ако до 29. о. м. не положи уцену од 6000 лира стерлинга (150.000 динара) са коликом је сумом његова глава уцењена од стране бугарског комитета.

Баш по американски.

Ваљда нигде у свету не подлеже вештаци на гласовиру тако „оштрој“ критици од стране публике, као у Сан Антонијо, престоници Тексанској. У тој напредној вароши дивљег запада подигнута је недавно величанствена музичка зграда у почаст Бетовна. То до душе није ништа необично и догађа се чешће у Америци него у Европи. Али сасвим је необично, што је више подијума истакнута табла са крупним словима. „Молимо, да не пуцате на уметника!“ Благо уметницима, који се тамо продуцирају.

Кратке вести.

— У Цариграду не трпи турска влада телефоне. Сад је изашла званична објава, у којој се вели, да поред све забране многи трговци и творничари непрекидно поручују телефоне, с тога да се имају сви телефони без изнимке, како сада тако и у будуће, још у царинској (ђумручкој) управи запленити.

— У Новој Мексици гради се највећа санаторија за јектичаве болеснике. Ту ће моћи лечити 25 хиљада болесника. Тај „братска болница“ како је назваше, заузима простор од 80 хиљада јутара, а лежи од 4 хиљаде до 9 хиљада стопа под морском површином.

Књижевни приказ.

Изашао је **„Омладински Гласник“** о омладини и за омладину свеска 7. год. II. септембар 1905. Садржина: Спомен Илариjону Руварцу и Јанку Веселиновићу; Б. Царићевић: Словеначка нар. радикална омладина; М. Крестић: Праг и српска омладина; М. Лазаревић: Срби ђаци у мађарским гимназијама. Омлад. преглед: Срп академска омладина у Колошвару. — у Грацу. — Срп. техн. удружење у Бечу. — Романтизам у срп. академ. омладини. — „Шумадија“ — Позив у Праг. — О ветеринарским студијама. — Потпорно друштво у Прагу. — Испити. — „Узданица“ у Панчеву. — Србима ђацима У Бечу. — Збор хрватских ђака. Соколски преглед: Сокол. слет у Иригу. — Срп. Соко у Шиду, Чортановцима, Кореници, Грачацу, Ковиљу, Сентомашу, Вршцу, Т. Бечеју Разно: Промоције — Докторат привреде. Издаје: Дружина „Омладинског Гласника“. Излази једанпут месечно, (у половини месеца). Цена је за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину, Црну Гору 5. К. За учитеље и ђаке 4. К — За Србију и све остале земље 6 франака. За учитеље и ђаке 5 франака. Адреса: **Omladinski Glasnik Wien** VII. Skodagasse 16.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28. септембра.

Седница горњег дома.

Будимпешта. Горњи дом је одбацио жестоки протест Пронајијев против непрестаног одгађања сабора, а усвојио је са 50 гласова против 42 гласа предлог Бетијев, који је блажи.

Против речког закључка

Загреб. У грађанским круговима избија сваким даном све веће и веће огорчење против речке резолуције и њених састављача. Намеравају да покрену опсежну противакцију, у коју ће увући и покрајине.

Судар возова.

Жолна. Особни воз, који је стигао у 4 сата ујутру из Тренчина, сударио се са теретним возом код скретнице на којој се састају пруга државне железнице и пруга Кашавско Одербергске железнице. Један је железничар остао мртав, двојица су тешко рањени, две локомотиве повређене, више вагона поломљено.

Трговина.

БУДИМПЕШТА, 10. октобра 1905. г. — Оригинални недељни извештај будимпештанске филијале Српске Банке са будимпештанске житне и продуктне берзе.

Данас је продато у готовој роби:

Нова пшеница: Потиска 1000 мтц. 80 по 17·30.
Будимпештанске околине 500 мтц. 79·5 по 16·80.
Мезетурска 1000 мтц. 80 по 17·40.
Горњо-Мађарска 200 мтц. 78 по 16.70;
Бачка 100 мтц. 77 по 16·85.
Српска 3000 мтц. 75·5 по 15.80.
(Све се цене разумевају за 3 месеца).
Нова раж: 100 мтц. по 12·77.
Нова зоб: 100 мтц. по 13·15.

Закључци

Пшеница за октобр 1905. . .	К	19·08—16·10
„ „ априла 1906. . .	„	16·76—16·70
Раж за октобар 1905.	„	13·08—13·10
Зоб за октобар 1905	„	13·36—13·38

Књижевни оглас.

Српска Књижевна Задруга. Почео сам купити претплату за XIV. коло књига Српске Књижевне Задруге. Досадањима члановима, уписаних код мене, шаљем послужитеља са признаницама и молим, да уплате своје чланарине. А друге родољубе, који још нису чланови Књижевне Задруге, а ради би били да ступе у чланство и чланове, који су се можда од скора настанили у Новом Саду, молим, да ми се изволе пријавити.

У Новом Саду, 10. октобра 1905.

С поштовањем

Јован Живојновић проф. срп. гимн.,
повереник Срп. Књижевне Задруге
за Нови Сад.

СТЕЧАЈ.

Српска Потрошаринска Задруга у **Карлову** потребује **ДЕЛОВОЂУ.** Плата је истог 60 К. месечно, које ће у натраг примати, слободан стан и потребни зимски огрев. Исти мора бити вичан вођењу једноставном књиговодству; а осим српског потребно је и знање мађарског језика. Ступање кроз 14 дана. Молбенице се имају послати на потписаног председника до 9. (22.) окт. 1905. када ће се и избор обавити.

У **Карлову** 25 септ. (8. окт.) 1905.

Марко Станаћев
председник.

1082 1—1

Јавна захвалност.

Добровољни прилози, који су приложени приликом забаве штампарских радника 1. октобра по рим. 1905. год.

По 10 К: Централни кредитни завод.

По 6 К: Новосадска Штедионица.

По 5 К: г. г. Ђока Костка, Матица Српска, „Браник", Митрофан Шевић епископ, Александар Штајн штампар, Љубица Чавић, Е. Брунер, Српско певачко друштво „Невен" и др. Амон Пал.

По 4 К: г. г. Људевит Салаи градоначалник и Беня Хиршенхаузер штампар.

По 3 К: г. г: Јаков Пекло, Милутин Ј. Угљешић, Јован Мак штампар, Н. Н., Лаза Милошев управитељ Централног Кредитног Завода, Браћа Рабштерн, Српска задруга за међусобно помагање и штедњу, Васа Пушибрк управитељ српске велике гимназије.

По 2 К: г. г. Браћа Кенигштетлер, Аркадије Варађанин, Цикмунд и друг, Сава Стојковић, др Гросман Адолф Н. Н, др. Касовиц, др. Гал, Милан Ћирић, Н. Н, Н. М., Миливој Татић, А. Пајевић, Честичарска задруга, Г. Хаџи-Плавшић, Ђорђе Ивковић штампар, А Хаџић, председник Патице Српске, Мојсило Николић, Жарко Слепчевић, Ник. Дусинг и насл., I. новосадско узајамно друштво, А. Адамовић, Браћа Челиковић, Јефта Радак, Парни млин Софија, др. Слезак, Н. Н., Ернст и Рот, Браћа Шварц, Клајнтшек и друг, Стеван Винкле, Владислав Рингхофер, Густав Пишпеки, др. Зомбори Ласло, Фабрика гаса и Антон Дрехер.

По 1 К: г. г. Драгутин Брикер, Јосиф Гајгер, Јосиф Слама, С. С., Андрија Плавшић, Проф. Људ. Зорковци, Јосиф Кополовић, Мартин Малдакер, Драгутин Голдман, Панта Срданов, Лоренц Шпилер, Стеван Вираг, Кун, Хирш, Шенер, Стеван Ковачаи, Јосиф Круфа, др. Милош Крно, Радовановић, Фрања Циглер, др. Ђорђе Дера, др. Лустиг. Кранер, Стеван Херцог, Марија Милованов Александар Бурман, Моргенталер, Људевит Фаркаш. Н Н., „Урания", Јован Јаснић, Ото Либман, Милан Манојловић, Ђока Сенц, Н. Н., др. Жигмунд Касовиц Бела Профума, Н. Н., Рада Сланкаменац, Јосиф Клес, Куглер, Н. Н., Ж. Лукач, М. О., др. Крајснер. Стеван Шоман, Јосиф и Марија Шух, Јосиф Сремчевић, Милер Гашпар, Хеш Фрања, др. Мита Маркуш, Игњат Рог, Проф. Ј. Грчић, Станковић и Марковић, др. Стеван Адамовић, др. Стратимировић, Н К., А. М. М., Исак Бркић, Урош Стојковић, Паја Шилић, Ђула Винкле, Јован Летић, Ковач С. Балог, Н. Димовић, др Дука, Ј. Фишер, Драгутин Крон, Шварц Вилмош, Н. Н., Н. Н., Шосбергер Филип, Штајнер, Грос и Краус, Н. Н., Минстер Вилмош, Мозер и Вертхајм, Ендре Антал, Н Н., Н. Н., Проф. Исидор Бајић, Херман Розенберг учитељ играња, Милан Глумац, Н Н., Плес Мориц и Тоша Васић.

По 60 пот.: г. г. Лаза Прерадовић, Хајдуковић, Ј. Храниловић свештеник, Н. Н, Ј. Хошек, Јаков Лаутерер.

По 40 пот.: г. г. Купусаревић Јован, Фрања Бернхард мл, Хајц Имре, Јосиф Банхајер, М. Крановачки, Ђока Пушић, Б. Аб., Вишнић, Јоца Поповић.

По 20 пот.: Н. Н.

Свима овим приложницима изриче у име штампарског радништва, најтоплију благодарност

Управа стручног друштва
штампарских радника
у Новом Саду.

Књижевни оглас

Изишла је из штампе књижица:

ИЗБОР И ПРАВО МАЊИНЕ.

НАПИСАО ЈАША ТОМИЋ.

Нове автономне уредбе I.

Цена је књижици 10 потура. Наруџбине треба послати на

КОСТУ ЛЕРУ
у Нови Сад.

● КАЛЕНДАР ●
„РАД."

Календар „Рад" у велико се штампа и за кратко време биће довршен. Календар ће бити богат садржином, а донеће и многе лепе савремене слике. Цена ће му бити 35 новч. као и до сада.

Поруџбине се примају, а шаљу се управи друштва „Рада" у Руму.

Изјава

Госп. НИКОЛИ ИВКОВИЋУ

трговцу српско-православних црквених утвари

у Новом Саду.

Подписана црквена општина примила је са особитим задовољством наручени барјак и рипиде, стога Вам овим путем изриче топлу захвалност на изврсној и тачној изради, изјављујући уједно да ћемо и у будуће све своје потребе за цркву код Вас подмиривати.

У име српске православне црквене општине.

У Деспот Ст. Ивану, 20. маја 1905.

Бранко Јагеровић с. р. перовођа. **Илија Апић** с. р. председник.

Берба је на прагу!

Сваки коме **БУРАДИ** треба. нека се пожури да зараније набави.

Добити се може и то лепа здрава нова бурад сваке величине код

Едуарда Херцега
у Руми.

395. 14—15

ГОСТИОНА
ХОТЕЛ „К' ЛАВУ"
У ЈАСЕНОВЦУ

подпуно намјештена, са подпуно намјештених 8 соба за путнике, са свим кухињским прибором (посуђем) те к тому припадајућом шталом, шупом, леданом, изнајмљује се за одмах под врло повољним условима.

Рефлектанти, који су томе послу вични, те супруге добро кухињи вични, нека се обрате на власника.

БАЧИЋ и ДРУГ
у Јасеновцу на Сави.

1080 1—3

ДУЋАНСКЕ ПРОСТОРИЈЕ

са лепим станом на најприкладнијем месту у **Јарку на Сави** (Срем) издају се под најам одмах. — Поближе извешће даје

Милош Узелац
у Вогњу (код Руме).

1062 3—4

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ.

Издаје се леп стан са три собе у алмашкој улици бр. 11. од 1. октобра под кирију. Упитати се код власника у истој кући. 1072 2—2

П. Н.

Част ми је поштованом грађанству из места и са стране до повољног знања ставити, да сам на овдашњој пијаци у кући г. Е. Дајча преко од католичке цркве отворио

нову конфекциону радњу,

која ће увек бити богато снабдевена како са женским тако и са мушким и дечјим хаљинама, увек ћу имати на стоваришту у великом избору мушког веша, краватни, шешира и ципела, како за одрасле тако и за децу, а тако исто и за осталу у ову струку спадајућу робу.

Као вишегодишњи члан фирме Стеве Ј. Капамације у Земуну у стању сам са најприпознатијим фирмама у свезу ступити, а довољна средства стављају ме у тај пријатан положај, да сваку поштовану муштерију могу не само по најновијој фазони, него и по врло солидној цени услужити, о чему ће се свака поштована муштерија најбоље сама уверити.

Молећи за што многобројнију посету јесам

У Руми, јула 1905. године.

С одличним поштовањем

Ј. К. Дожудић.

819 13—20

ПАВЛА Д. ЈОВАНОВИЋА
МАНУФАКТУРНА И ПОМОДНА ТРГОВИНА
У ЗЕМУНУ

потребује **спомоћника**; само солидни и вешти продавци, нека своје понуде пошаљу. 1060 3—3

Част нам је известити поштовану публику, да смо у Новом Саду у футошкој улици број 2. отворили

главно стовариште (депо)
нашег пива

и да сад наше поштоване муштерије из Новог Сада и околине можемо дневно са нашим изврсним **„градским пивом"**, како у бурадима, тако и у оригинално напуњеним боцама, уз најјефтинију цену у свако доба послужити.

Овим вас учтиво позивамо, да вашу потребу пива, од сад код нас набављате.

С поштовањем

Петроварадинска пивара.

217 42—50

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ГАВРЕ Ј. ПОЛИТА
● у Новом Саду ●

треба једног старијег помоћника. Захтева се да је добар продавац, вичан намештању излога и да је примерног владања. Знање српског, немачког и мађарског језика. Ступање одма.

1077 3—3

На темишварској и вршачкој земаљској изложби (јубиларној) дипломом првог степена одликован.

Цикмунд и Друг
У НОВОМ САДУ

казанџијска улица бр. 19. у сопственој кући

ПРВА НОВОСАДСКА ФАБРИКА
пољопривредних машина
и ливница гвожђа и метала

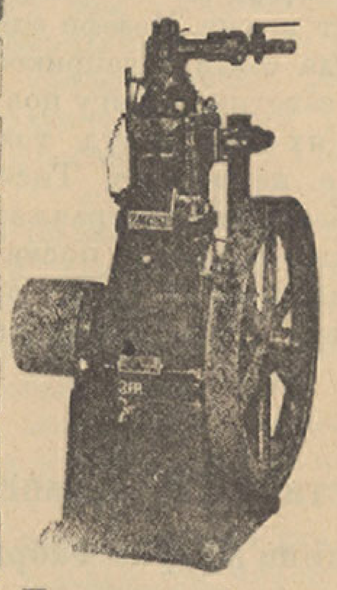

препоручује своје сопствене производе машина, особито специјалисте у сејалицама

Columbus-Drill,

патентиравм сопствени производ за равнице, доловите и брдовите пределе, најновије системе по сопственој конструкцији, за коју потпуну гаранцију примају. Намештање и удешавање млинова по новој системи, као и све у ову струку спадајуће оправке извршују се најтачније.

Сопствени производ

бензин-мотора

који су потпуно усавршени и без опасности.

Ценовници стоје на расположењу и отирављамо исте бесплатно. 1123 74—100

Најбољи и најјефтинији избор за куповање
свих српских православних црквених утвари

и то светлих и црних одежда, неба, литија, барјака, полијелеја, крстова, путира, кадионица, пјетохљебница, ћивота, рипида, целиваћих и свечарских икона, руских икона у равним врстама, историјских слика итд. итд.

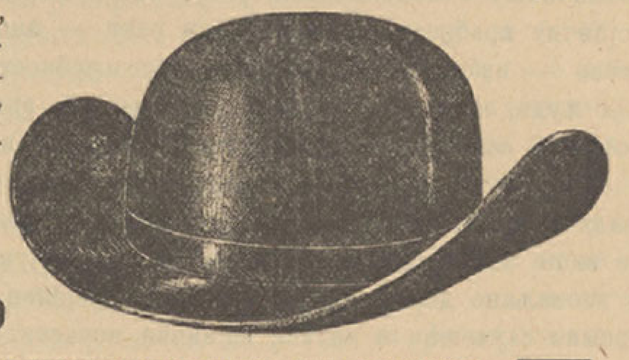

У овој радионици

израђујем најбогатије иконостасе и Христове гробове

● по врло умереној цени. ●

Најмодернији свештенички шешира

За господу свештенике одела, појасева и камилавки; свештеничке хаљине израђујем добро и тачно, јер имадем врло вештог кројача. На захтевање шаљем обавештаје и различите мустре на углед. Својим врло поштованим муштеријама јемчим, да ће код мене бити најсолидније послужени, јер држим робу прве и најбоље врсте, а продајем по цени јефтиније него игде.

Поруке извршујем одмах најтачније и најсавесније.

Илустровани ценовник шаљем у крстоплету бесплатно.

Молећи за обилате поручбине јесам

с поштовањем **НИКОЛА ИВКОВИЋ** у Новом Саду у дунавској улици у својој кући.

1053 3—7

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник [illegible] Богдановић. [illegible]